

Geffarmaren Martin Söderkvist vann en Ull-bagge i kategorin Årets ungdomssatsning på landsbygden vid Landsbygdsgalan 2009.

För få ungdomssatsningar

Hur har ungdomar och unga fångats upp i landsbygdsprogrammet? En färsk studie visar att en procent av alla beviljade projekt har ungdomstema. Merparten har startats inom Leader och många handlar om att skapa träffpunkter eller företag.

Text: Agneta Borgström | Foto: Ivan Söderkvist

En genomsökning har nyligen gjorts av Jordbruksverkets projektdatabas med över 17 500 projekt. Resultatet visar att knappt 180 projekt vänder sig till ungdomar, varav drygt 140 projekt inom Leader.

– Totalt sett är det få ungdomsprojekt, speciellt med tanke på att unga är en horisontell prioritering i hela landsbygdsprogrammet, säger Lotti Jilsmo, en av personerna bakom studien som presenteras i rapporten Unga i landsbygdsprogrammet.

Projekt kring mötesplatser eller entreprenörsbank

De flesta av ungdomsprojekten är inriktade på lokal utveckling. Vanliga projekt är att ungdomarna skapar nya mötesplatser eller ny infrastruktur som hiphop-festivaler och ridstallar. Lika vanliga var projekt med entreprenörstänk och utvecklingscheckar om att få igång en ”ta-sig-församhet” bland unga. Många projekt är ungdomliga i sin karaktär, få rör traditionella områden som exempelvis jordbruk. En tråkig tendens kunde däremot utläsas, menar Lotti Jilsmo:

– Många projekt handlade om aktiviteter för unga snarare än av unga. Man tror att man vet vad ungdomar vill ha.

En naturlig förklaring till att ungdomsprojekten haltar är att ungdomar och ungdomsorganisationer förmodligen inte känner till de nya möjligheterna i landsbygdsprogrammet. Nu har programmet nått halvtid och därför görs alltså inom Landsbygdsnätverket en tematisk översyn om arbetet med unga.

– För länsstyrelserna är unga ett nytt arbetsområde. I den massa av arbete som landsbygdsprogrammet kräver så är det förmodligen svårt att ge detta område det fokus som det behöver för att det ska ge resultat, säger Lotti Jilsmo.

Tydligare information krävs

Hon tror också att länsstyrelserna i för stor utsträckning överför ansvaret till ledergrupperna och på så sätt ”gör det lite lätt för sig”, även om detta enligt henne inte är helt ologiskt då leaderarbetet, med den lokala förankringen och närheten till handläggaren, förmodligen passar målgruppen bättre. Rapporten för också med sig lärdomar till den tematiska arbetsgruppen.

– Vi måste bli tydligare på att kommunicera ut informationen, både till ungdomar, organisationer och handläggare, säger Lotti Jilsmo.

Rapporten går att hämta på
www.landsbygdsnätverket.se.

Över 60 satsningar nominerade till Ull-baggepris

Text: Jessica Hagård | Foto: Louise Andersson

Nu har alla nomineringar kommit in till Landsbygdsnätverkets kansli vad gäller landsbygds-satsningar som kan vinna en Ull-bagge på Landsbygdsgalan i november.

Det handlar om totalt 66 satsningar, 15 som nominerats till Årets landsbygdsföretagare, 11 till Årets landsbygdsprojekt, sexton till Årets Leader, fem till Årets integrationssatsning på landsbygden, fem till Årets jämställdhets-satsning, nio till Årets Miljö-satsning och fem till Årets ungdomssatsning. Totalt har 14 ledergrupper, 12 länsstyrelser och dessutom Jordbruksverket deltagit i arbetet med att hitta goda exempel ur landsbygdsprogrammet att nominera.

Hallongården, Bärkraft, Stanna i Ess, Queenia och Tullstorpsåprojektet var de landsbygds-satsningar som tillsammans med fårfarmaren Otto Ramsey fick motta pris vid prisutdelningen i Skåne.

Egen ”delgala”

Länsstyrelsen i Skåne passade på att anordna en egen ”delgala” i samband med att det regionala partnerskapet i Skåne skulle utse sina nominerade till Ull-baggar. Det var i samband med konferensen ”Livet på landet”, som sex pristagare fick ta emot ett pris i form av en kronhjort blästrad på ett stycke av diabas. Kronhjortpriserna delades ut vid en middag, en god förberedelse för vinnarna om de nu går vidare som slutnominerade till Landsbygdsgalan som kommer att hållas i Gyllene salen i Stockholms stadshus den 23 november.

Priset, den vackra kronhjorten i sten, är tillverkad av elever vid Stenforsaskolan i Sibbhult.

Fler ungdomsprojekt behövs!

Landsbygdsnätverket är till för att samverka och lära sig av varandras erfarenheter och det känns gott för mig att kunna kommunicera via detta forum. Ett område där vi behöver kavla upp ärmarna rör ungdomars inflytande över landsbygdens utveckling. För att landsbygden ska leva måste unga vilja bygga upp ett liv där. Landsbygden måste vara attraktiv. Det måste finnas förutsättningar för arbete, miljön måste värnas, det bör finnas dagis, skolor, bra service, bredband liksom möjligheter att både utöva och konsumera kultur.

I landsbygdsprogrammet utgör ungas situation en av de horisontella prioriteringarna som ska genomsyra arbetet i alla axlar och åtgärder. Länsstyrelserna har på olika sätt fångat upp det horisontella målet "unga" i sina genomförandestrategier. I regeringens landsbygdsstrategi lyfts också ungdomsfrågan tydligt. Vissa åtgärder i landsbygdsprogrammet vänder sig särskilt till unga, startstödet är en sådan och det är den i volym mest framgångsrika åtgärden. Projektstödens siffror skulle däremot kunna bli betydligt bättre. Hittills är det knappt 180 av de 17 500 projekt som finns registrerade i Jordbruksverkets projektdatabas, som vänder sig till ungdomar. Dessutom är knappt 12 procent av LAG-medlemmarna 35 år eller yngre. Det här visar en rapport som Landsbygdsnätverkets tematiska arbetsgrupp för ungdomsfrågor tagit fram och som du kan läsa om i det här numret. Det behövs många goda krafter för att vända den trenden och vi behöver alla tänka till om hur framtidens landsbygd ska gestalta sig. EU-kommissionären Dacian Cioloș efterlyser nu också allmänhetens åsikter om hur framtidens jordbruks- och landsbygdsolitik ska utformas efter 2013. Missa inte möjligheten att delta i den publika debatten!

Mats Persson

Generaldirektör, Jordbruksverket

Från vänster: Aman, Parmis, Kieu och Nebil är några av ambassadörerna.

Unga förortsbor lockas till landsbygd

Text: Agneta Borgström | Foto: Maria Fossdal

Sökes: entreprenörer från förorter. Finnes: landsbygd med möjligheter. Sjutton olika förslag, med helt nya grepp, har tagits fram för att få unga miljonprogramboende att upptäcka landsbygden i ett samarbete mellan Jordbruksverket och MIKLO.

– Bland ungdomarna från miljonprogrammen väcktes så mycket nyfikenhet och positiv vilja. Det märktes till exempel hos en tjej som från att känna att "landsbygd aldrig var ett alternativ till att det faktiskt kunde vara riktigt spännande val", säger Maria Petersson, Team företagande på Jordbruksverket, som ser detta som den viktigaste erfarenheten från samarbetet med ungdomarna.

Lokala ambassadörer ska sälja landsbygden

Sjutton konkreta förslag är resultatet av samarbetet mellan Jordbruksverket och MIKLO som startade hösten 2009. Unga från miljonprogramsområden och landsbygdsbor har ingått i fokusgrupper och workshops för att diskutera idéer om att få fler ungdomar att se landsbygden som ett tänkbart alternativ. Ett av förslagen har redan sjösatts: ambassadörer i förorterna.

– I maj ska ungdomar från Angered i Göteborg och Nacksta i Sundsvall ha event i de två miljonprogramsområdena för att berätta om jobbmöjligheter, diskutera idéer och ta upp fördomar om landsbygden. Den 26 maj har vi även ett nationellt dialogseminarium med olika representanter. Där ska vi lära av varandra och besluta hur vi går vidare, säger Maria Petersson.

Andra förslag som fokusgrupperna tog fram var sommarjobb på landsbygden, lokala företagscoacher och att "hajpa" vissa bygder med trendpotential. Två målgrupper finns: tonåringar som lockas ut genom förebilder och nyblivna familjer som vill etablera sig.

– Landsbygden står för frihet, utrymme men också gemenskap, något som upptäcktes i fokusgrupper. Först fanns också stereotypa föreställningar om bonnighet och rasism. Men stereotypa bilder fanns också bland landsortsbor, säger Maria Petersson.

"Små medel för att lyckas"

Carlos Rojas från MIKLO tycker att en viktig erfarenhet med projektet är att det med små medel lyckats få igång ett utbyte mellan landsbygd-förorter.

– Det viktigaste är att ta det första steget, att få de unga att se andra möjligheter än storstäder och andra länder, säger Carlos Rojas. De otippade mötena mellan människor från olika områden har enligt Maria Petersson gett upphov till nya diskussioner om vad man kan göra.

– Övåntade möten och övåntade grepp - detta är något att ta med till andra arbetsområden, säger Maria Petersson.

Rapporten går att läsa på www.landsbygdsnätverket.se. Den heter **Cash, kollo eller kompisar – så lockar vi miljonprogrammets entreprenörer till landsbygden**

Sixten ser till att idéer får liv

Epamoppe-festival, gyckel-projekt och skate- och BMX-park. Många ungdomsprojekt har kommit igång med hjälp av paraplyprojektet Sixten i Leader Sjuhärad.

Text: Agneta Borgström

”Spelar du paintball men saknar en bana att spela på i ditt område? Är du och dina vänner fotointresserade och vill sätta upp en fotoutställning?” Uppmaningarna på projektet Sixtens hemsida säger allt om vad verksamheten går ut på: att stötta ungdomars idéer.

– Vi vill få igång ungdomsprojekt av och med ungdomar. Men det är det egna förändringen som är det viktiga, säger Sixtens projektledare, Marcus Mellqvist.

Ungdomscheckar till projekt

Sixten vänder sig till ungdomar 13-15 år som kan söka pengar i form av ungdomscheckar, upp till 20 000 kronor. En styrgrupp på åtta ungdomar bedömer och beslutar om ärendena. Under ett och ett halvt års tid har Marcus Mellqvist sett många ungdomar växa.

– Fram till idag har ungefär 500 unga tagit del av projekten och vi har 13 godkända projekt som beviljats medel, säger Marcus Mellqvist.

Inbyggd överlevnadsstrategi krävs

Vinsterna är många. Ungdomar utvecklas som människor samtidigt som landsbygden får ett tillskott av en aktivitet, träffpunkt eller verksamhet. Förhoppningen, menar han, är att ungdomsprojekten har en överlevnadsplan så att någon annan kan ta över. För många ungdomar flyttar för att utbilda sig, söka jobb eller gå vidare, ofta till större orter. Det är den krassa verkligheten.

– De flesta kommer att flytta och vi kan bara hoppas på att de återvänder, att de inser värdet i en mindre ort, säger Marcus Mellqvist.

Svårt att nå ungdomar på glid

De ungdomar som Sixten når är dock de som redan har ett stöd ”någonstans ifrån”, en förälder eller annan vuxen. Han är medveten om att de som bäst hade behövt stöd och hjälp också är svårast att nå. Under ett års tid har han därför arbetat med en grupp killar som enligt honom har ”hamnat snett i tillvaron”.

– Det är svårt. Jag har fortfarande inte fått dem att känna att de vill satsa, säger Marcus Mellqvist.

”
Det är bättre att vara omsorgsfullt
överksam än att arbeta slarvigt!
Källa: Spanskt ordspråk

Medlem har ordet

Ungdomar i fokus på landsbygden

Cirka 10.000 ungdomar går idag i årskurs 1-3 på naturbruksprogrammet med inriktning mot lantbruk, skog, djurvård, häst, trädgård, jakt och viltvård eller naturturism. Det är nästan en fördubbling av elever på 10 år. 12 procent av ungdomarna läser dessutom naturvetenskaplig fördjupning för att skaffa sig behörighet till olika högskoleutbildningar. Mina från Täby läser jordbruk med naturvetenskap på gymnasiet och kan tänka sig att bli bonde. Jakob från Stockholm inriktade sig mot jakt och viltvård, och vill nu plugga vidare på skogssidan inom SLU. Mina och Jakob hittade sin gymnasieutbildning utifrån sitt intresse för djur, natur och maskiner och önskan att varva teori och praktik i gymnasiet. 45 naturbruksgymnasier är unika i och med att de ligger mitt ute på landsbygden med undervisning i klassrum, på åker, i skog, lagård, stall, djurhus, växthus och maskinhall. Ungdomarna är ute i olika företag på arbetsplatsförlagd utbildning under 15 veckor. Till dessa skolor hittar ungdomar från lands-

bygd, mindre tätorter och storstäder. Naturbruksgymnasiernas alla elever utgör en fantastisk potential för att få ännu fler unga att bo och verka på landsbygden. Men hur kan vi tillsammans stimulera fler av dessa att välja sådana banor?

Naturbruksskolornas Förening, NF, fungerar som ett frivilligt informationsnätverk mellan skolorna, och är medlemsorganisation i Landsbygdsnätverket. NF driver tack vare landsbygdsprogrammet flera rikstäckande projekt, t.ex. att på olika sätt stimulera naturbruksleverna att bli ännu mer företagsamma. Där samverkar vi bl.a. med Ung Företagsamhet och LRF. NF medverkar nu också i Landsbygdsnätverkets tematiska arbetsgrupp om unga på landsbygden.

Vad kan vi olika medlemsorganisationer i Landsbygdsnätverket göra tillsammans för att mötas över generationer och utveckla landsbygden? Jag vill förmedla ett tips till dig som är intresserad: Kontakta närmaste naturbruksgymnasiums elever, lärare och skol-

ledare, eller undertecknad, och bolla idéer kring vad vi kan göra tillsammans för att skapa en ännu mer dynamisk landsbygd runt om i landet - med ungdomar i fokus!

På www.naturbruk.se hittar du alla naturbruksgymnasier, se under Personal-sidorna för kontaktuppgifter.

Foto: Gunnar Elinder

Maria Elinder, agronom och projektledare
Naturbruksskolornas Förening

EU efterlyser åsikter om jordbruks- och landsbygdspolitiken

Vid årsskiftet lägger EU-kommissionen fast inriktningen för den gemensamma jordbruks- och landsbygdspolitiken efter 2013. Nu efterlyser man medborgarnas och landsbygdsnätverkens åsikter.

Text: Jessica Hagård | Foto: EU-Kommissionen

Det är Dacian Cioloș, EU-kommissionär för jordbruk- och landsbygdsutveckling som vill inleda en offentlig diskussion om jordbruks- och landsbygdspolitikens framtida inriktning.

– Den gemensamma jordbrukspolitiken är inte ett område som bara rör specialister, säger Dacian Cioloș. Det är en politik för oss alla i Europa. Därför måste vi lyssna på medborgarna och ta oss tid att samla in idéer och förväntningar från alla samhällsaktörer.

En särskild webbplats, <http://ec.europa.eu/agriculture/cap-debate>, där allmänheten kan lämna sitt bidrag till diskussionen har öppnats som kommer att hållas öppen fram till och med den tredje juni.

Frågor som kommissionen särskilt vill ha svar på är: Varför behöver vi en gemensam jordbruks- och landsbygdspolitik i EU? Vilka mål vill du att samhället ska för jordbruket och landsbygdsutvecklingen? Varför bör jordbruks- och landsbygdspolitiken göras om för att passa samhällets behov? Hur kan jordbruksstödens och landsbygdsprogrammets vertyg göras mer effektiva? Hur bör lands-

bygdsprogrammet styras, organiseras och följas upp?

Viktigt med synpunkter från olika håll

– Jag ser fram emot att få in reaktioner och synpunkter från både jordbrukare och miljöorganisationer, konsumenter och miljöskyddsföreningar. Denna diskussion måste inledas så snart som möjligt. Hela samhället gagnas av en gemensam EU-politik och det blir synligt genom livsmedel, markförvaltning och miljöskydd. Därför är det självklart att även medborgarna ska få tillfälle att yttra sig, tillägger kommissionären.

Vid sidan om arbetet att få in åsikter från allmänheten har Dacian Cioloș uppmanat kanslierna för varje EU-lands landsbygdsnätverk att sammanställa rapporter med synpunkter från sina respektive medlemsorganisationer.

Resultatet från tankesmedja tas med

Här kommer de synpunkter som lämnades under Landsbygdsnätverkets tankesmedja 20-21 augusti 2009 att tas med, som ju just hade rub-

EU-kommissionären Dacian Cioloș vill lyssna till allmänhetens åsikter.

riken EU: s jordbrukspolitik efter 2013. Även nya synpunkter kommer att samlas in. Vi hoppas att alla som har synpunkter passar på att lämna dom nu, annars lär det bli för sent, säger Maria Gustafsson, verksamhetsledare för det svenska Landsbygdsnätverket.

I juli kommer kommissionen att sammanfatta den offentliga diskussionen vid en konferens. Förhoppningen är att detta ska ge kommissionen starka idéer som kan tjäna som underlag för det meddelande om den gemensamma jordbrukspolitiken efter 2013 som kommissionen ska lägga fram före utgången av 2010.

På <http://ec.europa.eu/agriculture/cap-debate> kan allmänheten lämna sina synpunkter om framtidens jordbruks- och landsbygdspolitik.

Landsbygden lockar allt fler unga – naturbrukseleverna har blivit nästan dubbelt så många på tio år

Intresset bland unga att arbeta inom lantbruks-, skogsbruks- djur- och trädgårdssektorn har ökat markant sedan slutet av 90-talet. Och det ökande intresset märks mest bland tjejerna. Elever från naturbruksgymnasierna åker nu till Landsbygdsriksdagen för att diskutera aktuella framtidsfrågor.

Text: Jessica Hagård

Andelen sökande till naturbruksskolorna har ökat markant under den senaste 10-årsperioden. Åren 1998/1999 var det cirka 2200 elever som sökte till naturbruksgymnasierna i Sverige och det är en siffra som till läsåret 2008/2009 ökat med 83 procent till närmare 4000.

– Visserligen har ungdomarna blivit fler i antal sedan slutet på 90-talet men det förklarar inte hela ökningen. Naturbrukssektorn drar helt enkelt fler ungdomar idag och vi ser framför allt en ökning av tjejer som vill arbeta med djur, säger Maria Elinder på Naturbruksskolornas förening.

Intresserar allt fler tjejer

Idag är cirka två tredjedelar, eller 65 procent, av de studerande naturbrukseleverna tjejer jämfört med strax över hälften, 55 procent, i slutet av 90-talet. I Sörmland finns Öknaskolan, som ligger 2,5 mil norr om Nyköping och

som lockar många unga från Stockholms innerstad. Och även på Öknaskolan märks tjejernas ökande intresse för djurutbildningar. Vad gäller undervisningen som rör djur- och hästföretagande visar tjejerna bättre resultat än killarna.

– Men killarna å andra sidan klarar ofta teknikundervisningen bättre, berättar skolans programrektor Per Fermvik.

”Cool inriktning”

En av dom flickor från Stockholm som hittat till skolan är Mina Sattar Pahani som beskriver sig själv som en ”storstadstjeje” från Täby. Hon läser första året på Öknaskolan med inriktning mot jordbruk och naturvetenskap.

– Jag blev intresserad av djur och jordbruk då jag umgicks med en kompis som bodde på en gård. Drömmen är att få arbeta med djur som djurskötare eller avbytare. Mina gamla

kompisar från Täby kallar mig bonde och tycker att den inriktning jag valt är rätt cool, berättar hon.

Mina säger att de är de praktiska momenten i utbildningen, som till exempel att köra traktor, som gör resten av utbildningen intressant. Flera av eleverna på Öknaskolan kommer nu, precis som Mina att delta under Landsbygdsriksdagen 6-9 maj i Sunne. Skolan betalar deras deltagande.

– Deltagande i Landsbygdsriksdagen är ett bra sätt att få eleverna engagerade i frågor som rör deras framtida närings- och arbetsmiljö. Det ligger också i linje med skolans större uppdrag att forma goda, demokratiska samhällsmedborgare att delta i diskussionerna där, säger Per Fermvik.

– Det kommer att bli kul, det blir intressant att träffa likasinnade från hela Sverige, avslutar Mina Sattar Pahani.